

Справа “Агротехсервіс проти України” (Agrotehservic v. Ukraine)

У рішенні, ухваленому 5 липня 2005 року у справі “Агротехсірвіс проти України”, Суд постановив, що:

- мало місце порушення ч.1 ст.6 Конвенції;
- мало місце порушення ст. 1 Першого протоколу до Конвенції.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявнику 5000 євро на відшкодування моральної шкоди.

Обставини справи

Заявником є спільне латвійсько-українське підприємство “Агротехсервіс”, центральний керівний орган якого знаходиться у Ризі (Латвія).

10 квітня 1998 року Вищим арбітражним судом України (далі - ВАСУ) було ухвалено рішення на користь заявника. Рішенням було встановлено, що у червні 1992 року він поставив 60 000 тон нафти для нафтопереробного заводу “Херсоннафтопереробка” і за це мав отримати від заводу у належний строк 17 852 тонни нафтопродуктів. Втім зобов’язання з боку відповідача виконано не було. ВАСУ зобов’язав відповідача виконати договірний обов’язок в натурі, а також сплатити заявнику 10 000 грн. на відшкодування судових витрат. Згодом спосіб виконання рішення було змінено: відповідачу було призначено сплатити заявнику 196598, 453 євро замість поставки 17 852 тонни нафтопродуктів.

У період від червня 1998 року до грудня 1999 року Генеральним прокурором України було у порядку нагляду принесено загалом п’ять протестів (з різних підстав) про перегляд зазначеного рішення. Перші чотири з них було відхилено. Лише п’ятий протест про скасування рішення було задоволено.

У своїй постанові від 28 січня 2000 року президія ВАСУ зазначила, що заявник не надав достатньо доказів про те, що саме він був власником поставленої відповідачу нафти, а також вказала, що заявник пропустив строк звернення до суду і не було поважних причин для його поновлення. Відтак рішення від 10 квітня 1998 року було скасовано.

У березні 2000 року заявник звернувся до Голови ВАСУ про перегляд зазначеної постанови пленумом ВАСУ. Втім клопотання заявника було відхилено.

У вересні 2001 року заявник звернувся з касаційною скаргою до Верховного суду України (далі – ВСУ) відповідно до змін, запроваджених до цивільно-процесуального законодавства України 29 червня 2001 року. У своїй скарзі заявник просив скасувати постанову президії ВАСУ від 28 січня 2000 року.

Своєю постановою від 21 січня 2002 року ВСУ скасував постанову президії ВАСУ від 28 січня 2000 року, підтвердивши, відтак, законність рішення ВАСУ від 10 квітня 1998 року на користь заявника. ВСУ, зокрема, вказав, що Генеральний прокурор України не мав права приносити протести у порядку нагляду в інтересах відповідача – нафтопереробного заводу “Херсоннафтопереробка”, який мав статус спільного підприємства.

Зміст рішення Суду

Заявник стверджував, що скасування остаточного та обов’язкового судового рішення у його справі за процедурою перегляду в порядку нагляду було порушенням ч. 1 ст. 6 Конвенції. Він також зазначав, що внаслідок скасування рішення на його користь було порушено передбачене ст. 1 Першого протоколу до Конвенції його право на мирне володіння своїм майном.

Виходячи зі своєї прецедентної практики, Суд відзначив, що задоволення у кінцевому підсумку вимог заявника у повному обсязі не ліквідувало негативних наслідків, що

виявились у стані правової непевності, від якої заявник потерпав упродовж двох років з часу скасування рішення на його користь до постановлення рішення ВСУ за касаційною процедурою. Адже заявнику так і не було компенсовано матеріальну та моральну шкоду, яку, як він стверджував, було йому заподіяно внаслідок скасування остаточного рішення на його користь.

Суд вказав, що президія ВАСУ, яка здійснила перегляд рішення у порядку нагляду задля скасування рішення ВАСУ від 10 квітня 1998 року у справі заявника, порушила принцип правової певності і “право на суд” у сенсі ч. 1 ст. 6 Конвенції.

Отож, мало місце порушення ч. 1 ст.6 Конвенції.

Стосовно скарги заявника на порушення ст. 1 Першого протоколу до Конвенції Суд нагадав, що борг, який виникає внаслідок ухвалення судом рішення на користь особи, може розглядатись як “майно” для цілей ст. 1 Першого протоколу до Конвенції (див., зокрема, рішення Суду у справі “Бурдов проти Росії” від 7 травня 2002 р.). Більше того, скасування рішення після того, як воно набуло чинності і не може бути оскаржено, становить втручання у право особи, на користь якої таке рішення ухвалено, на мирне володіння її майном (див. рішення Суду у справі “Брумареску проти Румунії” від 23 січня 2001 р.).

Стосовно обставин даної справи Суд відзначив, що право заявника на борг, який мав бути йому сплачений за рішенням суду, безпідставно опинилось у правовій непевності. Це проявилось у багаторазовому опротестуванні Генеральним прокурором України (у період від червня 1998 року до січня 2002 року) відповідних судових рішень на користь заявника. Тому мало місце порушення ст. 1 Першого протоколу до Конвенції.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПРН України М.Ю. Пришляк та П.М. Рабіновичем.